

Penningväsende och mynt i romerska Egypten

Penningväsendet före den romerska erövringen

Mynt började präglas relativt sent i Egypten, i förhållande till närliggande områden i Grekland och mindre Asien. Under slutet av 400-talet före Kristus präglades imitationer av attiska tetradrachmer i Memphis och mynt verkar ha också präglats under persiskt styre på 300-talet. Efter den makedonska erövringen av det Akamenidiska riket så öppnades ett myntverk i Memphis redan under Alexander den stores tid år 326/5 (von Reden, 2007, sid. 32f). Efter Alexander den stores död blev en av hans generaler, Ptolemaios, utsedd till satrap i Egypten. Ptolemaios utropade sig till kung några decennier senare och grundade den Ptolemaiska dynastin, som kontrollerade Egypten fram till Kleopatra den VII's död år 30 före Kristus. Under perioden präglades tetradrachmer av silver som under nästan hela perioden höll en hög silverhalt. Halten sjönk dock till ca 50 % under Kleopatra VII (Harl, 1996, sid 118).

Tetradrachmerna har huvudsakligen samma motiv under större delen av den Ptolemeiska perioden och avbildar på åtsidan dynastins grundare Ptolemaios I och på framsidan den Ptolemeiska örnen (se figur 20 i Ekström i denna volym). Vikten låg, förutom de första åren av Ptolemaiskt styre, något under den attiska tetradrachmen. Egypten var ett slutet valutaområde och inga mynt från andra stater eller städer fick användas som betalningsmedel (Mørkholm, 1991, sid. 66). Både guldmynt och bronsmynt präglades också av Ptolemeerna. Åren före den romerska erövringen var silverdrachmen indelad i bronsdrachmer och det gick 480 bronsdrachmer på en silverdrachm (Sear, 1979 sid 754). Mynten hade normalt ett hellenistiskt

bildspråk med grekiskinspirerade motiv. Det förekommer dock bronsmynt med den egyptiska gudinnan Isis.

Aegyptio Capta

De flesta grekiska stater hade förlorat sin självständighet och blivit en del av den expanderande romerska republiken under de två sista århundradena före Kristi födelse. Egypten hade i praktiken blivit en vasallstat till Rom under 100-talet före Kristus och blev inblandat i de romerska inbördeskrigen som tog sin början med att Julius Caesar gick över Rubicon i början av år 49 före Kristus. Caesars mördades år 44 före Kristus och en tid efter detta så allierade sig Kleopatra VII med en av triumvirerna, Marcus Antonius. Marcus Antonius besegrades av Octavianus i slaget vid Actium år 31 och något år senare så införlivades Egypten i det romerska riket. Mynt präglades till minne av erövringen, se figur 1 och 2. Figur 2, där den fastkedjade krokodilen symboliserar det besegrade Egypten är präglad i Nemausus (Nimes). Att detta motiv valdes i just Nemausus kan bero på att veteraner från det egyptiska fälttåget grundade en koloni där staden nu ligger (Burnett, Amandry & Ripollès, 1992, sid 152f).

Egypten blev en viktig del av det romerska imperiet och befolkningen på 4-5 miljoner (Harper, 2016, sid 807) var cirka 10-15 procent av befolkningen i hela riket. Egypten stod för en betydande del av spannmålsproduktionen och en del av spannmålet skeppades till Rom för att delas ut till den fattigare delen av befolkningen i staden. Egypten var också en länk i den relativt omfattande indiska handeln

Fig. 1. Augustus, AR denar, 19 mm, 3.80 g.

Fig. 2. Augustus & Agrippa, AE as, 26 mm, 13.01 g

Penningväsendet

Precis som i många andra delar av de östra områdena av det romerska riket fortsatte de tidigare myntsystemet att fungera efter erövringen, medan riksromerska mynt cirkulerade i de västliga delarna av riket. Det präglades inga provinsmynt i guld, med undantag för i det Bosporanska lyriket vid norra Svarta havet (Burnett, Amandry & Ripollès, 1992, sid 6), och riksromerska guldmynt cirkulerade även i de östra riksdelarna.¹

Bortsett från guldmynten, så var det egyptiska myntsystemet fortfarande slutet fram tills att det försvann i slutet av 200-talet. Mycket få egyptiska mynt har hittats utanför Egypten under perioden. Enligt Christiansen (2004, sid 41) har 373 mynt i 28 skattfynd hittats, men av dessa kan enbart tre av fynden (i Tyskland, Sudan respektive Slovenien) med säkerhet sägas varit nedlagda under antiken. Dessutom förekommer en del ströfynd på Sri Lanka, rimligtvis förlorade av köpmän inblandade i fjärrhandeln mellan Rom och Indien. Det finns också endast ett fåtal ickeegyptiska mynt i fynd från Egypten, bortsett från guldmynt. Christiansen (2004, sid 42f) nämner fyra skattfynd med totalt 687 mynt, utöver ströfynd. Jämfört med fynden av de åtminstone 135 000 egyptiska mynten så är detta en mycket liten andel. När det gäller guldmynt så präglades inga mynt för

användning enbart i det egyptiska valutaområdet. Däremot präglades riksromerska guldmynt i Alexandria, till exempel under Septimius Severus (Christiansen, 2004, sid. 46) och riksromerska guldmynt verkar ha cirkulerat i Egypten. I skattfynden finns åtminstone 3600 guldmynt och guldmynten motsvarar 3.3 procent av silver- och billonmynten, vilket ligger relativt nära andelen under den Ptolemaiska perioden som var 4.7 procent.²

Dateringen av präglingarna skiljer sig från hur riksromerska mynt dateras. För de riksromerska mynten används ofta kejsarens folktribunat, eller andra kejsarliga titlar för att tidsbestämma mynten. De egyptiska mynten har en direkt datering som bygger på kejsarens regeringsår. Kejsarens första regeringsår är perioden från tillträdet till dagen för det egyptiska nyåret, normalt den 29 augusti men vid skottår den 30 augusti, medan övriga år på traditionellt sätt ligger mellan nyåret den 29/30 augusti och nyåret nästkommande år. Året anges av den demotiska bokstaven L följt av året enligt grekisk räkning. År 1 betecknas med alfa (A), år 2 med beta (B), år 3 med gamma (Γ) och så vidare.

Nyordning

Under de första 50 åren efter erövringen präglades relativt få mynt av de romerska myndigheterna. Dessa följde det gamla Ptolemeiska systemet och var i valörerna 80, 40, 20 och 10/5 bronsdrachmer. Senast år 2 före Kristus reformerades systemet och oboler av brons började slås, sannolikt med valörerna två, en och en halv obol (motsvarande 40, 20 respektive 10 bronsdrachmer enligt den tidigare mynträkning, Emmett, 2001, sid xiv), där 6 oboler motsvarar en silverdrachm.

Efter hand bör de tetradrachmer som Kleopatra slagit ha blivit relativt slitna. Under Tiberius (14-37) regeringstid började nya tetradrachmer slås. De nya mynten skiljer sig i bildspråket radikalt från de Ptolemeiska tetradrachmerna. I stället för Ptolemaios I och den ptolemeiska örnen har mynten Tiberius porträtt på den ena sidan och Augustus på den andra, se figur 3. Även kopparmynten har ett nytt bildspråk och figur 4 illustrerar en obol präglad under Claudius. Frånsidan visar en hand som håller vallmoblommor och korn. Mängden

¹ Även i Thrakien präglades möjligen ett guldmynt, sannolikt senast år 29 före Kristus.

² Värt att notera är att silvermynten innehöll nästan rent silver under nästan hela den Ptolemaiska perioden, så i värde termer bör andelen under den romerska perioden justeras relativt den Ptolemaiska.

silver i tetradrachmen sjönk också något, från 5.8 gram till 4.0 gram (Harl sid 118). Även Claudius lät slå tetradrachmer i silver och dessutom några sällsynta didrachmer och drachmer i silver samt halva drachmer (tre oboler) i brons, ett tecken på att romarna experimenterade med en förnyelse av det egyptiska myntsystemet.

Fig. 3. Tiberius, AR tetradrachm, 25 mm, 13.93 g.

Fig. 4. Claudius, AE obol, 20 mm, 4.22 g

De stora reformerna av det egyptiska penningväsendet skedde dock under Nero, som verkar ha ompräglat de Ptolemeiska tetradrachmerna som fortfarande cirkulerade med början år 64.³ Utmyntningen verkar ha varit mycket stor och enligt Christiansens (1988, sid 95-96) kontroversiella beräkningar verkar enbart regeringsår 12 (år 65/66) drygt 200 miljoner mynt präglat. Christiansens uppskattar att cirka 600 miljoner tetradrachmer präglats under regeringsåren 10-14, även om uppskattningen är behäftad med en betydande osäkerhet.⁴

³ Den stora branden i Rom inträffade år 64, och myntreformen kan ha varit en del i finansieringen av återuppbyggnadsprojekt.

⁴ Ett skäl till att betvivla Christiansens beräkningar att de ger realistiska mått på graden av monetarisering i Egypten. Grad av monetarisering kan mätas i omloppshastigheten och bygger på sambandet $M\theta = PY$ där M är penningmängden, θ omloppshastigheten och PY nominell BNP. En högre omloppshastighet betyder en ökad grad av monetarisering. Använder man Christiansens beräkningar tillsammans med Maddisons (2007, sid 50 och sid 54) beräkningar av Egyptens BNP på ungefär 450 miljoner tetradrachmer så blir

Ytterligare ett tecken på omfattningen är att Neros tetradrachmer ingår som en betydande del i skattfynd under mer än hundra år. Andelen tetradrachmer präglade under Nero i skattfynd med slutdatum (tpq) under Hadrianus till Marcus Aurelius ligger mellan 47-86 procent (Christiansen, 2004, sid 98). Silverinnehållet sjönk också till ungefär 2.2 gram. En tetradrachm fick under Claudius sannolikt samma värde som en romersk denar, medan de under Tiberius verkar ha varit värda en och en halv denar (Harl sid 118). Under Neros tid genomfördes också förändringar av bronsmynten där ytterligare en valör, drachman, introducerades (Emmett, 2001, sid xxii). Detta system blev standard under en period av mer än ett sekel. Drachman är ett stort mynt med en diameter på ca 33-35 mm, med ett värde motsvarande en romersk sestertie, men ofta med något lägre vikt (fig 5 med Sfinx på framsidan). Förutom drachmen förekom hemidrachmer ($\frac{1}{2}$ drachm, ϕ 27-30 mm), dioboler ($\frac{1}{3}$ drachm, ϕ 23-25 mm), oboler ($\frac{1}{6}$ drachm, ϕ 17-20 mm), dichalkon ($\frac{1}{24}$ drachm, ϕ 12-15 mm) och möjligen chalkon ($\frac{1}{48}$ drachm, ϕ 10-12 mm), se Emmett (2001, sid xiv), Kampmann & Ganschow (2008, sid 16) och Amandry & Burnett, (2015, sid 552).

Metallinnehåll, myntning och priser

Studier av silverhalt är inte lika vanliga som för de riksomerska denarerna. De första tetradrachmerna som gavs ut under Tiberius regeringstid hade haft en något lägre andel silver, ungefär 31 procent, jämfört med de tetradrachmer som gavs ut under Kleopatra VII, där halten var 46 procent. När Nero genomförde indragningen av de Ptolemeiska tetradrachmerna sjönk silverhalten ytterligare till ungefär en sjättedel. Hur silverhalten i tetradrachman utvecklats över tid illustreras i diagram 1. Därefter verkar halten ha varit relativt konstant, åtminstone fram till Marcus Aurelius regeringstid, då en betydande försämring verkar ha genomförts ungefär år 176/77. Försämringen skedde året efter Avidius Cassius

omloppshastigheten ungefär 0.7 (om man lägger till de kanske 30 miljoner tetradrachmer som präglats under Claudius och före 64 under Nero), vilket är betydligt lägre än värdet 1.15 för Danmark 1906, som anses lågt, och väsentligt lägre än Kays (2014) kanske något höga uppskattning på ungefär 2.5 för omloppshastigheten i det romerska Italien år 50 före Kristus. Notera att om bronsmynt och guldmynt skulle inkluderas så skulle det driva ner omloppshastigheten ytterligare.

Fig. 5. Hadrianus, AE drachm, 35 mm, 23.21 g.

Fig. 7. Julia Mamaea, BI tetradrachm, 24 mm, 12.64 g.

Fig. 6. Faustina d.y., BI tetradrachm, 25 mm, 13.99 g.

Fig. 8. Alexander Severus, AE drachm, 34 mm, 19.78 g.

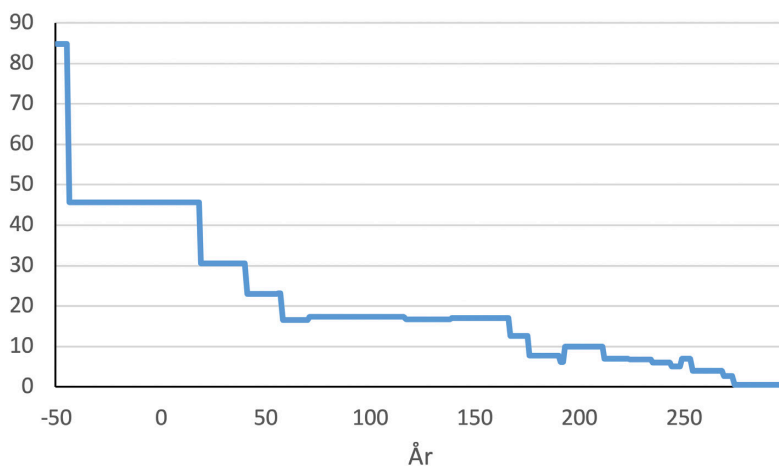
uppror som hade sin bas i bland annat Egypten och där kejsarens hustru, Faustina den yngre, kan ha varit inblandad på något sätt (figur 6, Elpis på fransidan). Effekterna av denna försämring verkar ha lett till att präglingen av bronsmynt avtagit, och de blir sällsynta från och med Commodus regeringsperiod, och under Septimius Severus föll även präglingen av tetradrachmer till låga nivåer.

Myntningen under 200-talet tog fart under Heliogabalus (218-222) och var omfattande under perioden fram till präglingarnas upphörande år 297/98. I huvudsak bestod myntningen av tetradrachmer (exempelvis figur 7 med Athena på fransidan), men bronsmynt präglades under Alexander Severus (i samband med tioårsfirandet som kejsare – decennalia, figur 8 med Athena på fransidan), Philippus (i samband med Ludi saeculares som firades i samband med 1000-års jubileet av Roms grundande), Gallienus, Claudius Gothicus och Aurelianus.

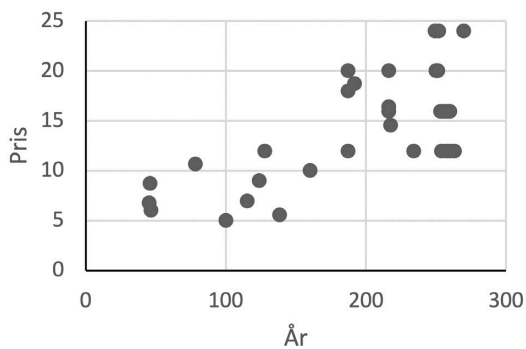
I samband med de militära motgångar som drabbade Rom i slutet av 250-talet försämrades vikt och silverhalt ytterligare, och det verkar som förtroendet för penningväsendet försvagades, eftersom lagar som kräver att Ptolemaiskt silver (rimligtvis de nya försämrade tetradrachmer

som utgavs av Gallienus) måste accepteras finns från denna period. Under slutet av 200-talet föll silverhalten till nära noll. Från att legat kring fyra procent under Gallienus, så sjönk halten till en halv procent under Diocletianus. Vikten sjönk dessutom under perioden från cirka tio gram till drygt sju gram.

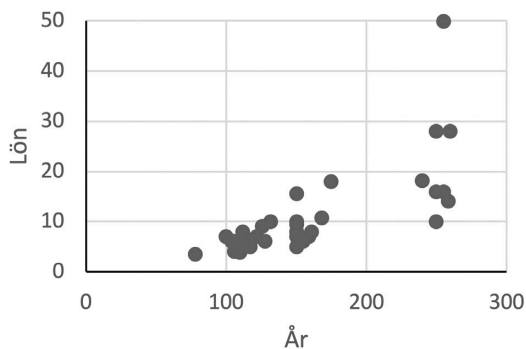
Det finns inget enkelt samband mellan metallinnehåll och priser. Ett fall i metallinnehållet behöver inte leda till en ökad prisnivå, om penningmängden inte ökar. Dock är en orsak till myntförsämringar ofta att statsmakten försöker öka intäkterna exempelvis via slagskatter. Om intäkterna använts till offentliga utgifter, så kan detta ha medfört en stigande penningmängd som i sin tur driver upp prisnivån. Prisuppgifter är ovanliga från romersk tid, men gynnsamma bevarandeförhållanden i Egypten som gör att papyrus bevarats gör läget något bättre för Egypten jämfört med andra delar av det romerska riket. Det verkar som om priser och löner varit relativt stabila fram till mitten av 100-talet. Därefter verkar priser och löner ha ökat från och med Commodus regering och ytterligare uppgångar verkar ha skett cirka år 260. Utvecklingen av priser och löner illustreras i diagram 2 och 3.

Diagram 1. Silverhalten i tetradrachmen mellan 50 före kristus och år 297

Källa: Harl (1996) och Caley (1964)

Diagram 2. Vetepris i drachmer per artaba (27,13 liter) mellan år noll och 300 efter kristus

Källa: Harper (2016)

Diagram 3. Dagslön i oboler mellan år noll och 300 efter kristus

Källa: Harper (2016)

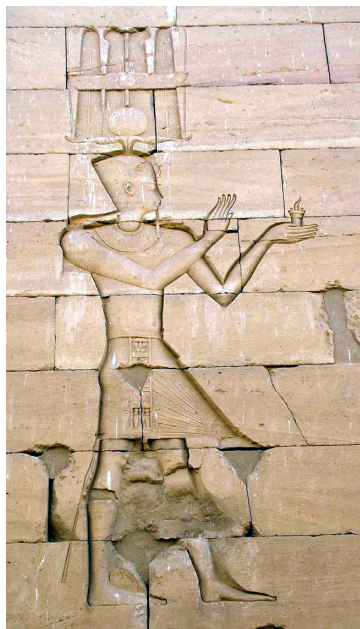

Fig. 9. Augustus i Kalabshatemplet.

Fig. 10. Serapis.

Bildspråket

Det klassiska egyptiska sättet att avbilda gudar och härskare i exempelvis tempel fortlevde både under Ptolemaisk tid och början av den romerska perioden, se figur 9 där Augustus avbildas. Det hellenistiska inflytandet letade sig så småningom in i bildspråket och exempelvis gudar avbildades också i den hellenistiska traditionen (Christina Riggs, 2012, s 6, Dilemman, 2012, s 339). Serapis i figur 10 är ett exempel på detta.

De mynt som gavs ut under Ptolemaisk tid hade en hellenistisk stil. Bildspråket på mynten från romerska Egypten följer delvis i samma tradition och mynten har på åtsidan normalt ett porträtt av den regerande kejsaren. Ibland förekommer också porträtt av kejsarinnan (figur 6-7) eller andra medlemmar av kejsarfamiljen. Porträtten är lika porträtten inom den riksromerska myntningen, även om stilen kan vara något mer grov, se till exempel figur 11 (Pronoia det vill säga försynen på fränsidan). Titulaturen för kejsaren är på grekiska och vissa titlar som förekommer på de riksromerska mynten saknas på de egyptiska, exempelvis konsulat och folktribunat, rimligtvis eftersom de inte var viktiga i en egyptisk kontext.

Fig. 11. Hadrianus, BI tetradrachm, 23 mm, 12.78 g.

Fig. 12. Antoninus Pius, AE drachm, 33 mm, 20.91 g.

Motiven på fränsidan är många, och är kanske behållningen med mynten från romerska Egypten. Även om de ligger inom den hellenistiska traditionen så skiljer de sig från de Ptolemaiska. Motiven hämtades ofta från den helleniserade

traditionen av den egyptiska gudavärlden. Gudarna Serapis och Isis, som var viktiga inom den egyptiska religionen, förekommer ofta. Serapis är en sammansmältning av framför allt Osiris (se nedan) och Apistjuren, men har också drag av andra gudar, exempelvis den grekiske Hades. Serapiskulten stöddes redan av Ptolemeerna och hade stor betydelse under romersk tid. I figur 12 avbildas Serapis på fränsidan i den hellenistiska traditionen från figur 10. Isis som var Osiris/Serapis hustru och sågs som en modergudinna, var också ett vanligt motiv på mynten. Även gudar som Amon, en av skapelsegudarna, och Hermanubis (en kombination av Hermes och Anubis som bland annat följer själen till underjorden) är avbildade på mynten. Också rent grekiska gudar som Athena, Tyche (den goda lyckans gudinna, figur 13) och Zeus (figur 14, där fränsidan avbildar Zeus med en örn vid fötterna) återges på mynten.

Fig. 13. Antoninus Pius, AE drachm, 36 mm, 22.23 g.

Fig. 14. Alexander Severus, BI tetradrachm, 24 mm, 11.99 g.

Egyptens betydelse som spannmålsleverantör för Rom påverkade vilka religiösa institutioner som prioriterades av den romerska statsmakten, exempelvis guden Nilus som representerade Nilen (Gaëlle Tallet & Christiane Zivie-Coche, 2012, sid 442). Detta påverkade också myntmotiven, där handelsskepp avbildas, se figur 15. Även Alexandrias hamn finns illustrerad. Fyrtornet på Faros, ett av världens sju underverk, avbildas också tillsammans med Isis Faria hållande ett segel där seglet bör representera sjöfarten och där Isis också var fyrens gudinna (figur 16). Nilens betydelse märks på mynten där guden Nilus ofta förekommer.

Ibland återges Nilus i porträtt (figur 17), ibland sittande tillsammans med en krokodil (figur 18) och ibland ridande på en flodhäst (figur 19).

Fig. 15. Nero, BI tetradrachm, 24 mm, 13.65 g.

Fig. 16. Hadrianus, AE drachm, 35 mm, 25.56 g.

Fig. 17. Maximinus I, BI tetradrachm, 22 mm, 11.88 g.

Fig. 18. Hadrianus, AE drachm, 35 mm, 23.21 g.

Fig. 19. Antoninus Pius, AE drachm, 34 mm, 22.28 g.

Den romerska närvaron i Egypten leddes av en prefekt och kejsaren var sällan i landet. De relativt sällsynta kejserliga besök som förekom finns ibland återgivna på mynten. Hadrianus besök i Egypten 130-131 dominerar motiven året för besöket, bland annat hälsas han välkommen av gudinnan Alexandria (Amandry & Burnett, 2015, sid 662), se figur 20. Hadrianus favorit eller älskare, Antinoös, följde med kejsaren till Egypten men avled under besöket. Hadrianus påverkades starkt av detta, och han grundlade bland annat staden Antinopolis till Antinoös minne. Antinoös finns också återgiven på sällsynta kopparmynt (figur 21). Även Septimius Severus besök år 200 finns dokumenterat på mynten (Geissen, 2012, sid 572).

Fig. 20. Hadrianus, AE drachm, 35 mm, 25.43 g.

Osirismyten som är betydelsefull i egyptisk mytologi beskriver dödens och återuppståndelsens gud Osiris. Olika centrala händelser i myten förekommer på mynten. Osiris död kan ses som en symbolisk beskrivning den egyptiska begravningritualen och teman relaterade till detta finns återgivna på mynten. Den mumifierade dode Osiris finns på framsidan av en del tetradrachmer (figur 22).

Fig. 21. Antinoös, AE drachm, 33 mm, 26.65 g.

Fig. 22. Hadrianus, BI tetradrachm, 25 mm, 13.26 g.

Kanopkärll (figur 23) användes för att förvara olika kroppsdelar av den avlidne och på mynten avbildas Osiris som kanopkärll (figur 24). Osiris återuppväcktes av Isis och tillsammans fick de sonen Horus. Isis ammande sonen Horus återges bland annat på en del dioboler och motivet påminner om kristna avbildningar av Maria och Jesusbarnet (figur 25).

Fig. 23. Kanopkärll från Akhenatens tid 1353-1336 före Kristus.

Fig. 24. Antoninus Pius, BI tetradrachm, 24 mm, 13.32 g.

Fig. 25. Hadrianus, AE diobol, 24 mm, 10.52 g.

När det gäller det stora bronsmynten, så verkar en kraftig ökning av framsidemotiven ha skett i mitten av Trajanus regering (Amandry & Burnett, 2015, sid 561f). Under Antoninus Pius regeringsperiod nådde bronspräglingarna sin höjdpunkt i termer av variationen i motiv på framförallt de stora mynten, med inslag av

astronomi och grekisk mytologi. Det saknas dock helt en motsvarighet till den omfattande präglingen av riksromerska mynt för kejsarinnan Faustina d.ä. En serie zodiakmynt med astrologiska motiv präglades i den största kopparvalören i mitten på 140-talet (Wetterstrom, 1998). Mynten illustrerar relationen mellan stjärntecken och planeter, till exempel kräftan och månen i figur 26. Orsaken till denna prägling är inte känd och flera motiv har framförts. Ett är att en ny Sothisperiod inleddes år 139.⁵ En Sothisperiod var viktig inom egyptisk tideräkning och varar i 1460 år. Den kände astronomen Claudios Ptolemaios var också verksam under perioden, vilket kan ha inspirerat till motiven på mynten. Geissen (2012, sid 571) anser att serien högtidlighåller bröllopet mellan Marcus Aurelius och Faustina den yngre.

Fig. 26. Antoninus Pius, AE drachm, 33 mm, 26.33 g.

Fig. 27. Hadrianus, AE drachm, 35 mm, 26.34 g.

Ett exempel från grekisk mytologi har sitt ursprung i när Eris, tvedräktens gudinna, kastade in ett äpple bland gudarna med inskriptionen "till den vackraste". Hera, Athena och Afrodite ville alla vinna äpplet och Paris från Troja utsågs till domare. Afrodite erbjöd den bästa mutan – Menelaos hustru Helena – och Paris dömde henne till segare. Denna inledningsscen till det trojanska kriget finns avbildad i figur 27. Andra motiv är Hercules och Prometheus och Marsyas öde efter musiktävlingen med Apollo. Även Hercules storverk förekommer på tolv olika drachmer och figur 28 visar Hercules

när han hämtar hunden Kerberos från underjorden. Ytterligare ett exempel är när Triptolemos, efter att lärt sig jordbrukets hemligheter av Demeter, kör sitt ormdrivna tväspann och sprider kunskapen till människorna (figur 29).

Fig. 28. Antoninus Pius, AE drachm, 35 mm, 22.27 g.

Fig. 29. Antoninus Pius, AE drachm, 33 mm, 20.91 g.

Under tvåhundralet dominerar tetradrachmerna helt (exempelvis figur 7, 14 och 17), och den konstnärliga kvaliteten sjunker, framför allt från mitten av 200-talet (figur 30 som ändå är bättre än den det genomsnittliga myntet). Utmyntningen under Tetrarkin (284-297/98) höll stilistiskt relativt låg kvalitet men var mycket stor vilket framgår av att andelen av skattfynden är hög.

Fig. 30. Probus, BI tetradrachm, 21 mm, 8.06 g.

Fig. 31. Domitius Domitianus, BI octadrachm, 22 mm, 11.00 g.

⁵ Sothisperioden inleddes när Sirius (Sothis på grekiska) blir synlig på horisonten strax före soluppgången på nyårsdagen (en så kallad heliakisk uppgång).

Slutet

I östra medelhavsområdet präglades lokala mynt inte bara i Egypten utan också i ett stort antal städer fram till mitten av 200-talet. Efter en uppgång under den Severiska dynastin (193-235), så försvann stora delar av myntpräglingen i samband med den stora myntförsvagningen av de riksromerska mynten, framför allt under Valerianus och Gallienus regeringar (253-268). Vissa städer fortsatte prägla mynt på 270-talet, men till sist var Alexandria den enda stad där lokalapräglingar fortsatte.

Under Tetrarkin reformerades det romerska myntsystemet år 294 och både nya silvermynt och nya mynt med lägre valör – follis – började präglas. Dessa präglades även i Alexandria från och med år 294, vilket bör ha medfört att det slutna myntsystemet uppluckrades. År 297 utbröt ett uppror i Egypten, och Domitius Domitianus utropades till kejsare. Under upproret experimenterades med nya valörer, bland annat så verkar en octodrachm, det vill säga motsvarande två tetradrachmer, ha präglats (figur 31, Serapis på framsidan). Upproret slogs dock ner relativt snabbt av Diocletianus, och kanske som bestraffning, så verkar myntningen av tetradrachmer ha upphört, även om en serie experimentella mynt kan ha präglats strax efter att upproret slagits ned.

Foton och illustrationer

Myntbilderna i denna artikel har följande källor.

Fig. 1-7, 13, 15-22, 24, 26-29 och 31 är reproducerade med tillstånd av Classical Numismatic Group, Inc., www.cngcoins.com.

Fig. 11 tagen av Magnus Wijk.

Fig. 12 och 25 är reproducerade med tillstånd av Jean Elsen & ses Fils s.a, www.elsen.eu

Fig. 8, 14 och 30 är reproducerade med tillstånd av Roma Numismatics, www.romanumismatics.com

Fig. 9, 10 och 23 är från Wikipedia.

Referenser

- Amandry, Michel, & Burnett, Andrew, 2015, *Roman Provincial Coinage*, vol III, British Museum Press, London & Bibliothèque nationale de France, Paris.
- Burnett, Andrew, Amandry, Michel & Ripollès, Pere Pau, 1992, *Roman Provincial Coinage*, vol I, British Museum Press, London & Bibliothèque nationale de France, Paris.
- Caley, Earle, 1964, *Analysis of Ancient Metals*, Pergamon Press, Oxford
- Christiansen, Erik, 1988, *The Roman Coins of Alexandria*, Århus University Press.
- Christiansen, Erik, 2004, *Coinage in Roman Egypt*, Århus University Press.
- Emmett, Keith, 2001, *Alexandrian Coins*, Clío's Cabinet, Lodi.
- Dilemman, Jacco, 2012, *Coping with a difficult life*, i Riggs, Christina, *The Oxford Handbook of Roman Egypt*, Oxford University Press, Oxford.
- Geissen, Angelo, 2012, *The Coinage of Roman Egypt*, i Metcalf, William (ed), *The Oxford Handbook of Greek and Roman Coinage*, Oxford, Oxford University Press.
- Harl, Kenneth W., 1996, *Coinage in the Roman Economy 300 B.C. to A.D. 700*, The John Hopkins University Press, Baltimore.
- Harper, Kyle, 2016, *Prices Wages and Rents for Roman Egypt, 1-700*, *Journal of Economic History*, vol. 76.
- Kampmann, Ursula och Thomas Ganschow, 2008, *Die Münzen der römischen Münzstätte Alexandria*, Battenberg, Regensburg.
- Kay, Philip, 2014, *Rome's Economic Revolution*, Oxford University Press, Oxford.
- Maddison, Angus, 2007, *Contours of the World Economy 1 - 2030 AD*, Oxford University Press, Oxford.

- Mørkholm, Otto, 1991, *Early Hellenistic Coinage: From the Accession of Alexander the Great to the Peace of Apamea (336-186 B.C.)*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Riggs, Christina, 2012, *The Oxford Handbook of Roman Egypt*, Oxford University Press, Oxford.
- Sear, David R, 1979, *Greek Coins and their Values*, vol. 2, Seaby, London.
- von Reden, Sitta, 2007, *Money in Ptolemaic Egypt*, Cambridge University Press.
- Tallet, Gaëlle och Christiane Zivie-Coche, 2012 i Riggs, Christina, *The Oxford Handbook of Roman Egypt*, Oxford University Press, Oxford.
- Wetterstrom, Kerry, 1998, *Of Sphinxes, Crocodiles & Heroes: Collecting the Coinage of Roman Egypt*, i Sayles, Wayne, *Ancient Coin Collecting IV: Roman Provincial Coins*, Krause Publications, Iola.

English summary

The coinage of Roman Egypt built on the Ptolemaic coinage system that was in place at the time of the incorporation of Egypt into the Roman empire. Ptolemaic coins continued to circulate long after the conquest, and Roman tetradrachms started to be minted only 50 years after the Roman takeover when Tiberius was emperor. During the reign of Nero, large numbers of tetradrachms were minted and it seems that the Ptolemaic and Tiberian tetradrachms were withdrawn from circulation. Neronian tetradrachms continued to form a substantial share of the money in circulation, as indicated by their large share in the hoards for a period of more than a hundred years.

During the first three quarters of the second century, large numbers of bronze coins were minted and, in terms of the variation of types, reached a high tide in the reign of Antoninus Pius. In this period, coins with astrological motives as well as motives from Greek mythology were abundant on the coins. The labours of Hercules and the judgement of Paris are examples of this.

Towards the end of the reign of Marcus Aurelius, the tetradrachm was heavily debased and issues of bronze decreased substantially. This led to an increase in prices after a long period of price stability. This trend continued in the third century during the period of military anarchy when the share of silver in the tetradrachms ultimately fell to less than one percent. The Alexandrian coinage continued longer than any other Roman provincial coinage series, but came to an end at the time of Domitius Domitianus' rebellion in Egypt in 297/98.